

**O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI
XALQ TA'LIMI VAZIRLIGI**

**O'ZBEKISTON PEDAGOGIKA FANLARI
ILMIY TADQIQOT INSTITUTI**

**O'QITUVCHILARNING
KASBIY MAHORAT VA
KOMPETENTLILIGINI
RIVOJLANTIRISH**

O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI XALQ TA‘LIMI VAZIRLIGI

**O‘ZBEKISTON PEDAGOGIKA FANLARI ILMIY TADQIQOT
INSTITUTI**

**S.T.TURG‘UNOV, B.X.DANIYAROV, M.A.UMARALIYEVA,
SH.S.SHODMONOVA, SH.M.TURG‘UNOVA, H.M.TOJIBOYEVA**

**O‘QITUVCHILARNING KASBIY MAHORAT
VA KOMPETENTLILIGINI
RIVOJLANTIRISH**

**“Sano-standart” nashriyoti
Toshkent – 2012**

UDK: 371.13/16

KBK: 74.204

O'97 S.T.Turg'unov, B.X.Daniyarov, M.A.Umaraliyeva, Sh.S.Shodmonova,
Sh.M.Turg'unova, H.M.Tojiboyeva
O'qituvchilarning kasbiy mahorat va kompetentligini rivojlantirish.

Toshkent: "Sano-standart", 2012. – 172 bet.

ISBN 978-9943-4106-2-6

UDK: 371.13/16

KBK: 74.204

Mas'ul muharrir:
pedagogika fanlari doktori, professor
R.X. Djurayev

Taqrizchilar:
pedagogika fanlari doktori, dotsent
Sh.Q. Mardonov,
pedagogika fanlari nomzodi, dotsent
I.A.Rahimov,
pedagogika fanlari nomzodi
Q.O. Shodmanov

Mazkur qo'llanmada ta'lim muassasasi o'qituvchilarining kasbiy kompetentligi va uning komponentlari, pedagogik kompetentlik ko'rsatkichlari va baholash mezonlari, o'qituvchilarda kasbiy kompetentlikni rivojlantirish jarayonlari, metod, vositalari, kasbiy mahorat va kompetentlikni rivojlantirish jarayonida motivlashtirish, o'qituvchilar kasbiy kompetentligini rivojlantirishning korporativ asoslari, pedagogik innovatsion faoliyat, uzluksiz malaka oshirish jarayoni modeli kabi masalalar yuzasidan so'z yuritiladi.

Qo'llanma uzluksiz ta'lim tizimining turli bosqichlarida faoliyat olib borayotgan pedagoglar, pedagoglik faoliyati bilan shug'ullanayotgan tadqiqotchilar, mutaxassislar va pedagogika oliy o'quv yurtlarining talabalari uchun mo'ljallangan.

ISBN 978-9943-4106-2-6

© "Sano-standart" nashriyoti, 2012 yil

KIRISH

Mamlakatimizda ta'lim tizimining modernizatsiya qilinishi, ta'lim muassasalarida yaratilayotgan shart-sharoitlar, yuqori malakali mutaxassislariga bo'lgan ehtiyoj va talabning o'sib borishi umumiy o'rta ta'lim muassasalari (UO'TM) o'qituvchilari faoliyati samaradorligiga ta'sir etuvchi omillarni aniqlash, ularning innovatsion faoliyatini tashkil etish va muvofiqlashtirib borishda yo'l qo'yilayotgan kamchiliklar va mavjud muammolarni bartaraf etish yo'nalishlarida o'ziga xos qator talablarni belgilaydi.

Bu o'z navbatida o'qituvchilarning kasbiy kompetentligini rivojlantirish jarayonlariga ijodiy yondashuvni talab qilmoqda. Ya'ni, o'qituvchilarning bilim, ko'nikma va malakalari, tajribasi, mahorati, omilkorligi asosida pedagogik jarayonlardagi mavjud ziddiyatlarni bartaraf etishi, pedagogik jarayonlar samaradorligiga ta'sir ko'rsatuvchi omillarni aniqlashi, pedagogik jarayon sub'yektlari (o'qituvchi va o'quvchilar) faoliyatini takomillashtirish yo'nalishlaridagi qarorlarni qabul qilishda mavjud vaziyatlarni, sub'yektlarning moyilligi, ehtiyoji va qiziqishini o'rganishi, ta'lim muassasasida tarbiyaviy munosabatlar jarayonining pedagogik jarayon sifatida mavjudligi hamda ko'p qirrali hisoblangan mazkur jarayonda bevosita hamda bilvosita ta'sir mavjudligini e'tiborga olishi zarur.

O'qituvchilarning kasbiy kompetentligini rivojlantirishga ta'sir ko'rsatuvchi asosiy omillardan biri sifatida ta'lim muassasasida uzluksiz malaka oshirish jarayonlarini ilmiy asosda tashkil etish zaruriyatini keltirish mumkin. Ilmiy asoslarda tashkil etilgan uzluksiz malaka oshirish jarayonlarining ilmiyligi – yangiliklarni izlash, o'rganish va ularga asoslanish hamda ilmiy asoslangan ma'lumotlardan foydalanish, o'qituvchilarning kasbiy kompetentligini rivojlantirishning pedagogik, psixologik va ijtimoiy-iqtisodiy asoslarini o'zlashtirish, o'qituvchilarning kasbiy kompetentligini rivojlantirishga innovatsion yondashuv texnologiyalarini joriy etish kabi vazifalarni belgilaydi.

Ta'lim tizimini rivojlantirish yo'nalishida amalga oshirilayotgan islohotlar barcha ta'lim muassasalarida pedagogik jarayonlarni ilmiy asosda tashkil etish va boshqarishda fan-texnika yutuqlariga asoslangan o'qitish metodlarining eng samarali hisoblangan innovatsion metodlaridan foydalanish zaruratini belgilagan holda o'qituvchilardan pedagogik jarayonlarni ilmiy asosda tashkil etish va boshqarish yo'nalishida zaruriy bilim, ko'nikma va malakalarni va kasbiy ahamiyatga ega bo'lgan shaxsiy sifatlarni talab qiladi.

Pedagogik tajribalardan ma'lumki, pedagog faoliyati o'ziga xos murakkab jarayon bo'lib, u o'qituvchidan nafaqat oliy ma'lumotga, balki yetarli kasbiy tayyorgarlikka, pedagogik va kasbiy tayyorgarlik yo'nalishida bilim, ko'nikma va malakalarga, shuningdek, ma'lum tajribaga ham ega bo'lishni talab etadi. Ta'lim-tarbiya jarayonida o'qituvchilarning eng asosiy va muhim ahamiyat kasb etuvchi funksiyalarini amalga oshirish jarayoni bir qancha vazifalarning bajarilishini, ya'ni pedagogik jarayon sub'yektlariga zaruriy shart-sharoitlarni yaratish, ularning faoliyatini tashkil etish, muvofiqlashtirish, nazorat qilish, tahlil qilish va baholash, shuningdek, yangi pedagogik va axborot texnologiyalari bilan qurollantirish kabi qator vazifalarni ham amalga oshirishni nazarda tutadi.

Shunday ekan, UO'TM o'qituvchilari pedagogik jarayonlarni tashkil etish va boshqarish jarayonlarida vujudga keladigan muammoli vaziyatlarda vaziyatli yondashuvni amalga oshirishni bilishi, ta'limiy muhitda mavjud bo'lgan sun'iy to'siq va muammolarni hal etishda ob'yektiv bo'lishi, turli yo'nalishlarda qarorlar qabul qilish jarayonlarida faol ishtirok etishi, ta'lim muassasasi faoliyatini takomillashtirish yo'nalishida o'zaro bevosita ta'sirlar mavjudligini e'tiborga olgan holda faoliyat ko'rsata olishi zarur. Shu ma'noda ular o'z bilim, ko'nikma va malakalarini muntazam rivojlantirib borishi muhim ahamiyat kasb etadi. Bu o'z navbatida UO'TM o'qituvchilarini ta'lim, fan, texnika va texnologiyalarning jahon miqyosidagi yutuqlarini va